

Antoni SEVA LLINARES

Mosaic. Màximes i pensaments

València: Publicacions de la Universitat de València, 2018, 214 p.

Títol, subtítol i pròleg són una oportuna reflexió sobre el proteic gènere en què s'inscriu aquest llibre del filòleg llatíntista Antoni Seva Llinares. *Mosaic* el metaforitza. El subtítol remet a dos dels constituents que habitualment l'integren. I el «Pròleg» (p. 11-12) n'apunta altres d'entre aquests: proverbis, adagis, aforismes, *breviloqui* fins i tot. També s'hi esbossa una succinta nòmina de conreadors i de manifestacions al llarg de la història: des de l'Antic Testament fins al *Llibre Roig* del camarada Mao, passant per clàssics greco-llatins, catalans medievals, francesos il·lustrats i filòsofs alemanys. I a l'últim, després d'optar per la denominació d'aforisme tot contrastant-lo amb un altre gènere prou afi («un assaig és una mà oberta; un aforisme, un puny tancat»), delega en «el possible i molt benèvol lector» la tasca de destriar i de classificar, fins a un total de 976 proses curtes, tot un enfilall d'apuntaments varis i diversos. Amb valor tots ells, en una mesura o altra, d'allò que se'n sol dir literatura gnòmica *lato sensu*.

Valgui llavors, en un gènere semblantment breu com és aquest de la ressenya, de remarcar-ne només alguns aspectes notables, també força aleatòriament exposats.

Autotròfica com és tota bona literatura, abunden aquí les mostres d'intertextualitat. En forma de citacions ([les xifres adduïdes ho són no del número de pàgina sinó del d'aforisme] 448 [March i Dante]; 649 [Rouget de Lisle]; 701 [Virgili]; 771 [*Dies irae*]). De manlleus callantívols (740 [Shakespeare]; 526 i 754 [Horaci]). D'al·lusions més o menys tàcites (204 [*Deutschland über alles*]; 219 i 775 [Wilde]; 537 [Leopardi]; 556 [Zenó]; 758 [Ors]; 911 [Sèneca]). De paràfrasis implícites, a gratient per part de l'autor o bé als ulls del lector (85 [Cioran]; 112 [Fuster a propòsit de Protàgores]; 115 [Epictet]; 329 [Brecht]; 422 [Ovidi]; 608 [Ibáñez Escofet]; 764 [Montaigne]; 266 i 770 [Eagleton]; 846 [Diògenes]; 926 [La Fontaine]).

Un tema tan universal i esmunyedís com el pas del temps és també susceptible de ser reduït a aforismes. De caracterització absoluta (419, 604). De contraposició generacional (95, 178, 409, 751). Però també de crítica a una coetaneïtat tan prou i massa mecanitzada com per fer sentir enyorança de temps passats (552, 729, 750). Crítica igualment proferida contra els estralls del «políticament correcte», articulada en termes raonats (89, 225) o bé figurant-la per la via del grotesc (577, 949), i sense oblidar d'arremetre contra una de tantes desviacions possibles, com ara certs corrents pedagògics actuals (591).

Diana preferida de manera més persistent per Seva ho és, però, la religiositat institucionalment establerta (161, 170, 250, 289, 629, 696) i, ja més *ad hominem*, la pro-

pagada per alguns dels seus màxims representants (351, 356, 487). Sense per això tanmateix estar-se de marcar distàncies envers laïcistes (659) i ateus (857), així com envers allò que, pel nostre compte, cabria qualificar d'«orientalitis» (682).

No són, però, aquests, uns aforismes de qui es complau en la diatriba per sistema. Presenten molta més de propensió a la ironia. Teoritzada (549, 808). O practicada per la via de la lítote, i que ara sembla que n'hàgim de dir *understatement* (123, 362, 704). També a cop d'asteisme (19) i de cleuasme (46, 203).

Com semblantment opten els aforismes de Seva Llinares per la contraposició d'extremes a efectes de subratllar la contradictorietat de certs valors (27, 274, 281, 292) i de certes situacions (243, 279, 492, 588, 606). Cosa que mena sovint a la paradoxa (512, 576, 638), entesa aquesta com la formulació d'una veritat no perceptible o no fàcilment assumible en primera instància, almenys per comparació amb la més generalment admesa.

I, en la concreció formal de tot aquest pensament, destaca metareflexivament l'èlogi de la retòrica. A través de manifestacions ben reeixides d'aquesta (472, 502, 803). Però també per mitjà d'una presa de partit favorable a una de moderada (519, 643). No tanmateix exempta d'un cert *animus iocandi* (334, 371, 427). Com tampoc estàlvia de la típica estructuració en quiasme, probablement deliberada (533, 903, 914, 917, 956, 962). Ni, altrament, immune al risc que sotja sempre la concisió aforística, a saber, el de la fàcil capgirabilitat (73, 303, 711), i que dóna lloc al que Umberto Eco, en el seu assaig sobre paradoxa i aforisme en Wilde (a *Sulla letteratura*: 2002, p. 76), anomena aforisme *cancrizzabile*, en el qual cap de les dues perspectives que s'hi obren és certa, només que ho semblen per tal com tenen la pareença d'enginyoses.

A banda aquest possible grinyol, i el d'alguna construcció sintàctica no prou resolta (689, 877), tot el llibre és pel que fa a l'estil gratificantment impecable, de factura i de concepció. El mateix fet d'haver-lo escrit basta a neutralitzar el pòsit de misantropia (182, 394, 522, 622, 742, 867) que sens dubte en motiva en bona mesura la redacció. I atenua l'asseveració de Joan Fuster quan, en la presentació als seus *Consells, proverbis i insolències* (1968), afirmava que «entre nosaltres [...] l'afició [a l'aforisme] no ha estat gaire difosa». Ara, gràcies a Seva Llinares, hi ha raons per creure que aquesta «afició» ho serà cada cop més, de «difosa»: entre els qui es dediquin a escriure'n i entre els qui es complaguin a llegir-ne.

Josep Murgades
Universitat de Barcelona